Metoda oceny skuteczności dedykowanych rozwiązań oświetleniowych stosowanych na przejściach dla pieszych

dr inż. Anna Wytrykowska, BZRD, m. st. Warszawa

dr hab. inż. Piotr Tomczuk, prof. uczelni, WT PW

dr inż. Marcin Chrzanowicz, EE PW

KONGRES

BEZPIECZEŃSTWA RUCHU DROGOWEGO 2023

Kraków, 1-3 marca 2023 r.

www.konferencjespecjalistyczne.pl

Cel badań

- dodatni poziom kontrastu luminancji sylwetki pieszego z tłem wpływa na ograniczenie liczby konfliktów w ruchu drogowym
- ocena wpływu poziomu kontrastu dodatniego na zachowania uczestników ruchu drogowego.
- ocena zasadności stosowania odpowiednich poziomów oświetlenia na przejściach dla pieszych oświetlonych za pomocą dedykowanych rozwiązań oświetleniowych.

Motywacja podjęcia tematu

Oświetlenie przejść dla pieszych

Kontrast ujemny

- oświetlenie uliczne
- oświetlenie uliczne za pomocą opraw dodatkowych

Kontrast dodatni

- **oświetlenie dedykowane**

Badania terenowe – założenia oraz przyjęte metody pomiarowe

Poligon badawczy:

- 60 przejść dla pieszych
- niesterowanych sygnalizacją świetlną
- zlokalizowanych na drogach dwupasowych – dwukierunkowych
- zlokalizowanych w terenie zabudowanym

Warunki prowadzenia pomiarów:

- okres jesienno – zimowy
- w godzinach 19:00 – 22:00
- wtorek – czwartek
- przy suchej nawierzchni jezdni

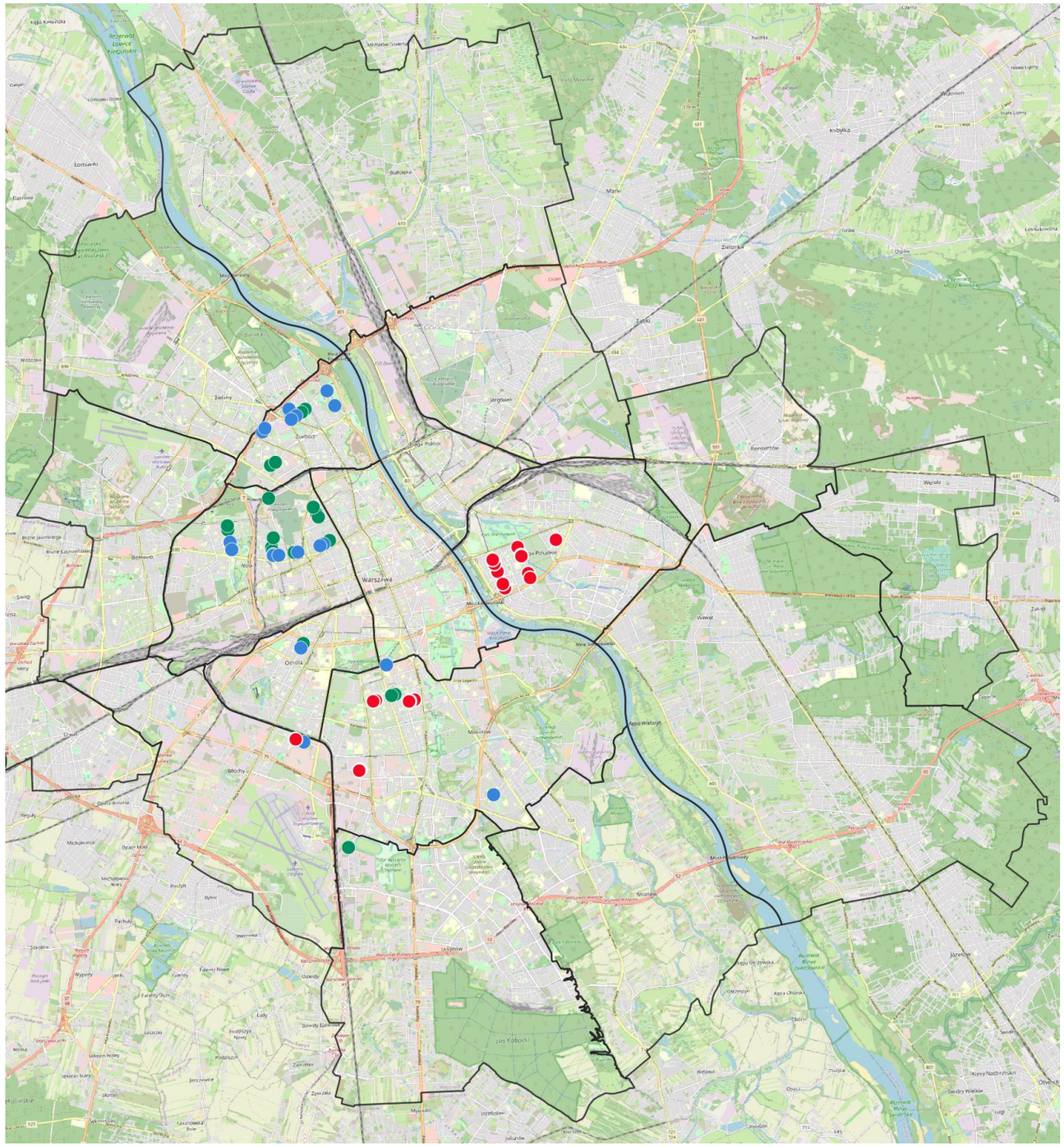

Badania terenowe – założenia oraz przyjęte metody pomiarowe

Pomiar natężenia oświetlenia

- minimalne natężenie oświetlenia
- maksymalne natężenie oświetlenia
- średnie natężenie oświetlenia
- równomierność rozkładu natężenia oświetlenia
- klasa oświetleniowa

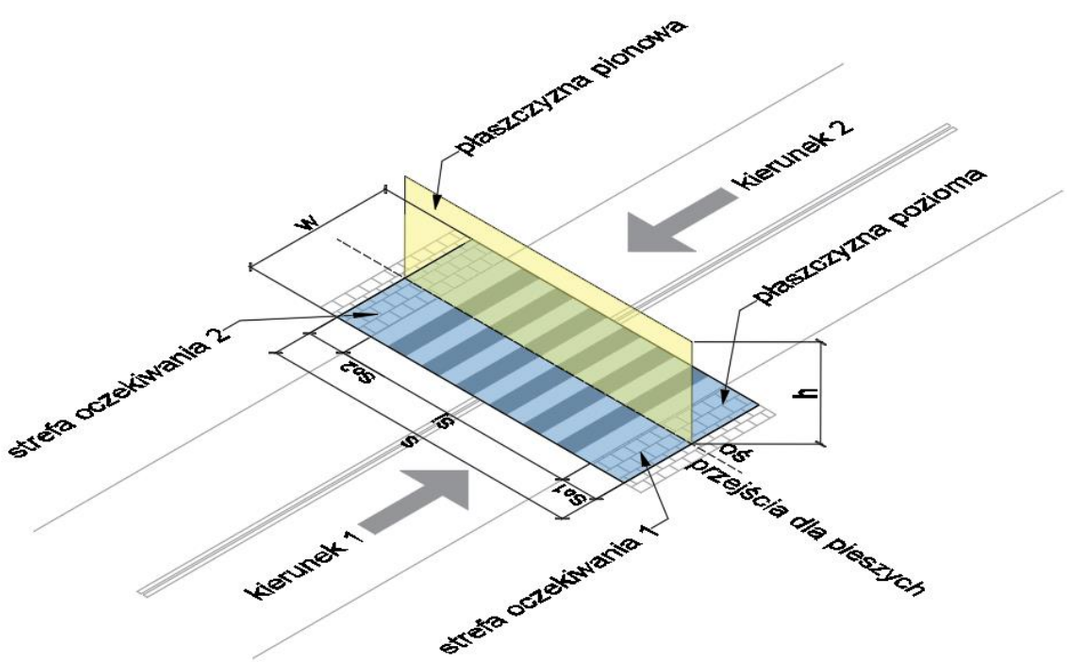

Pomiar luminancji

- luminancja tła
- luminancja obiektu
- kontrastu luminancji

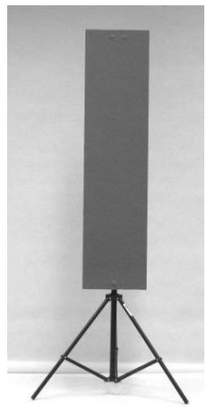

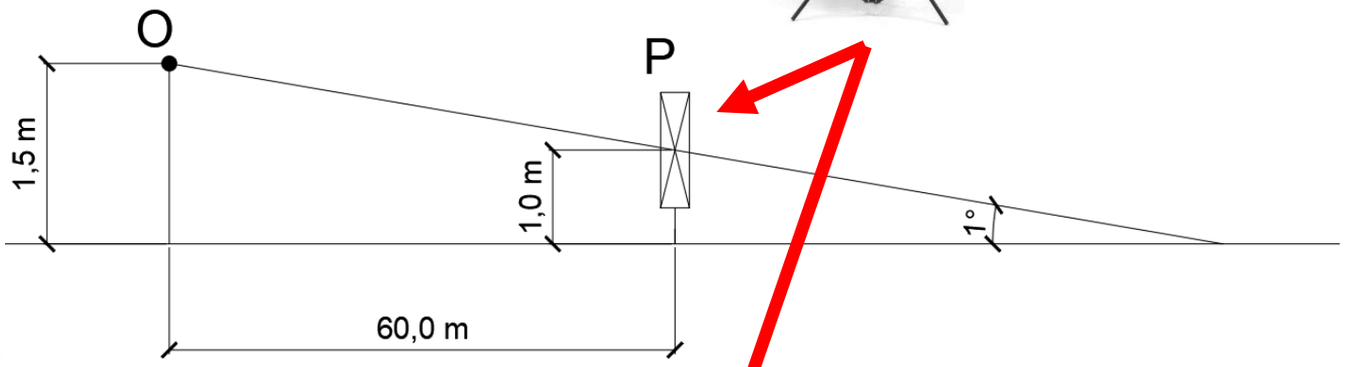

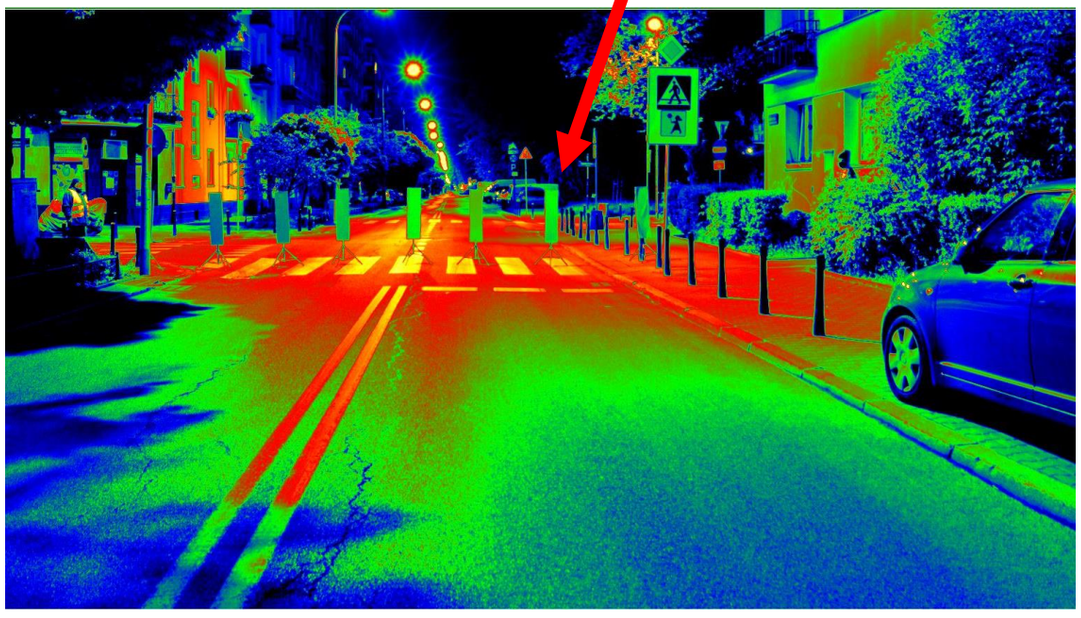

Badania terenowe – założenia oraz przyjęte metody pomiarowe

Pomiar prędkości

- średnia prędkość pojazdów w odległości 10 m od przejścia dla pieszych

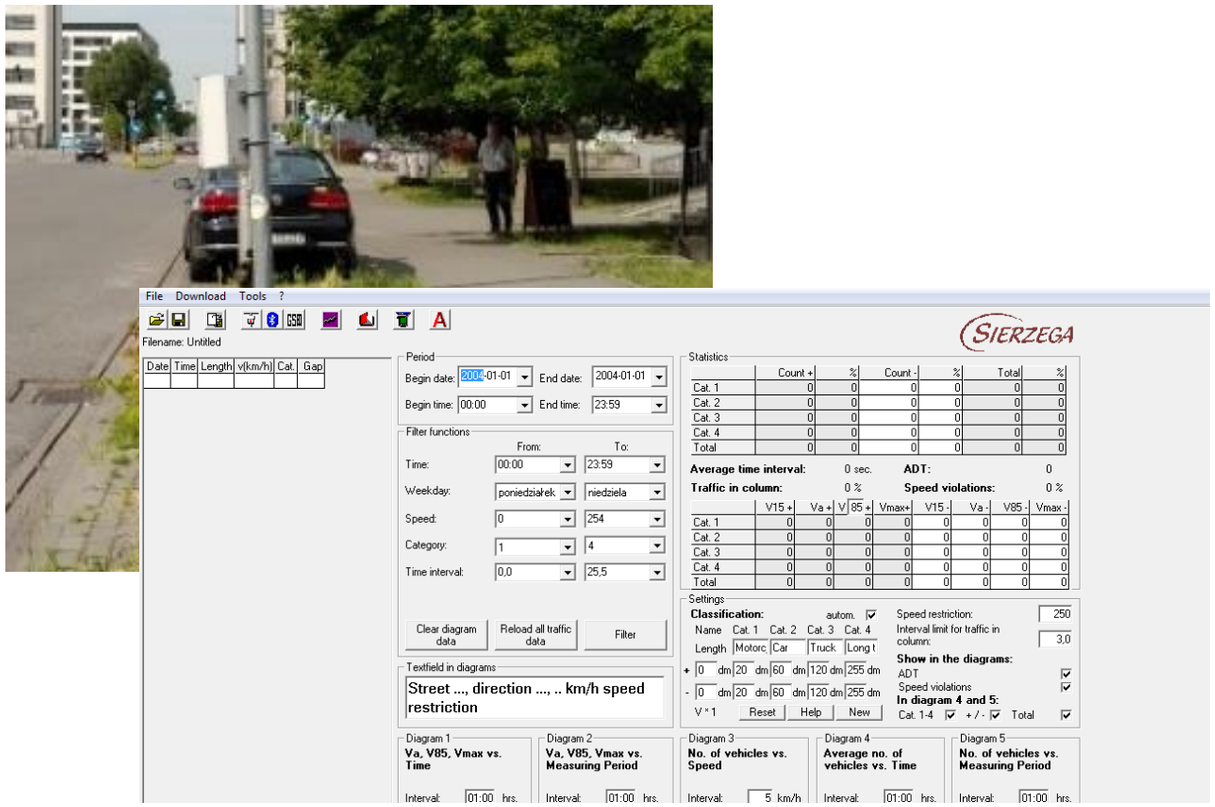

Badanie konfliktów ruchowych

- subiektywna ocena sytuacji gdzie doszło do wzajemnego oddziaływania między pieszymi a kierowcami

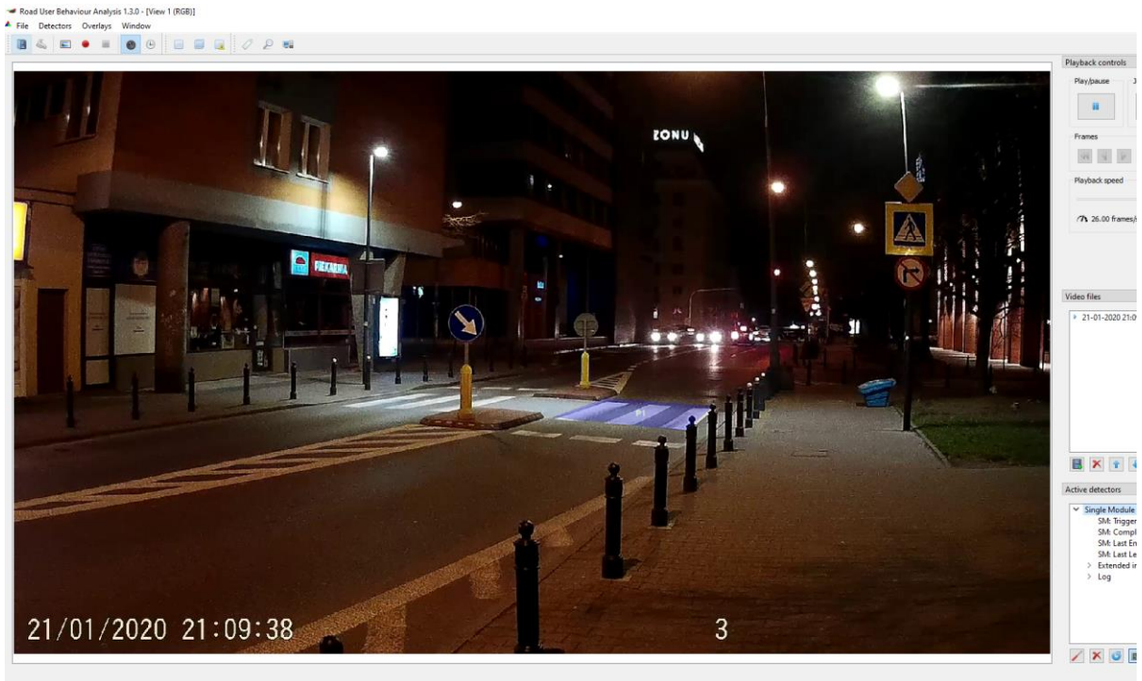

Wyniki badań terenowych

Zestawienie wartości współczynnika korelacji dla danych relacji wraz z ich interpretacją

Lp.	Opis analizowanej zależności	Współczynnik korelacji r Pearsona
1.	**natężenie oświetlenia w płaszczyźnie pionowej - kontrast sylwetki pieszego**	0,85 (korelacja b. silna)
2.	**natężenie oświetlenia w płaszczyźnie pionowej - liczba konfliktów ruchowych**	-0,56 (korelacja silna)
3.	**natężenie oświetlenia w płaszczyźnie pionowej - prędkość pojazdów**	0,66 (korelacja silna)
4.	**kontrast sylwetki pieszego – prędkość pojazdów**	0,75 (korelacja b. silna)
5.	**kontrast sylwetki – liczba konfliktów ruchowych**	-0,68 (korelacja silna)
6.	**prędkość pojazdów - liczba konfliktów ruchowych**	-0,55 (korelacja silna)

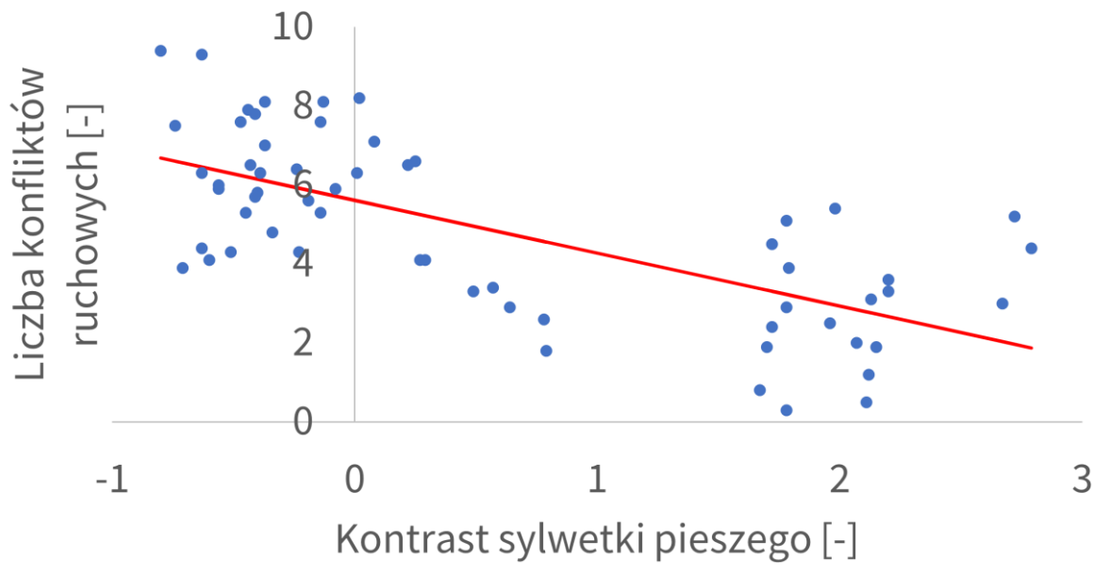

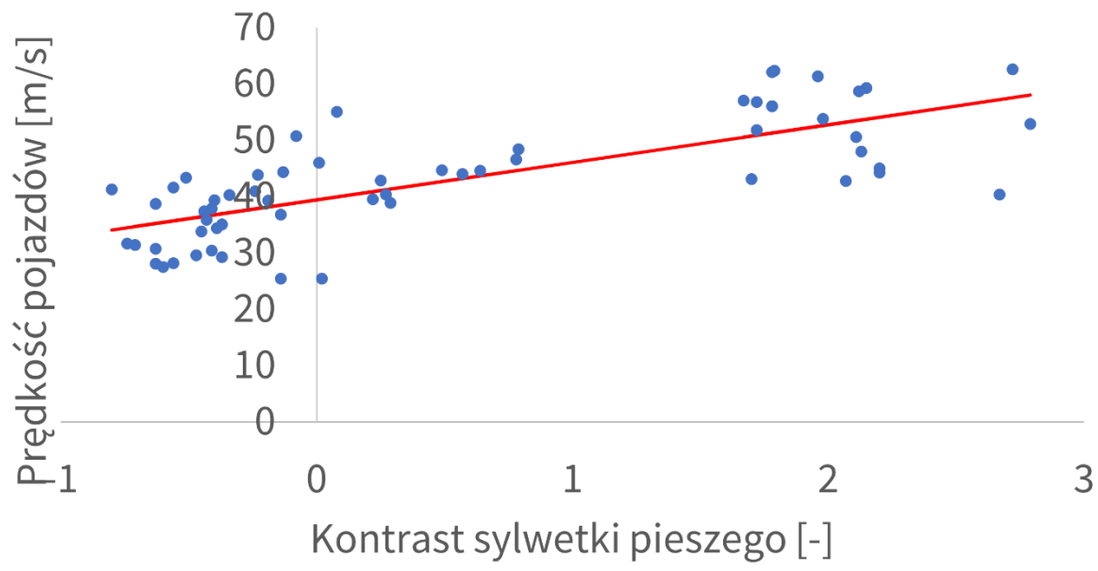

Analiza rozkładu kontrastu

- luminancja średnia jezdni:

$$L_{śr} = E_{hśr} \cdot q$$

gdzie:
$L_{śr}$ – luminancja średnia jezdni [cd/m^2]
$E_{hśr}$ – natężenie oświetlenia w płaszczyźnie poziomej [lx],
q – współczynnik luminancji [sr^{-1}]

- luminancja średnia pieszego:

$$L_O = \frac{\rho E_v}{\pi}$$

gdzie:
L_O – luminancja obiektu [cd/m^2],
ρ – całkowity współczynnik odbicia,
E_v – natężenie oświetlenia w płaszczyźnie pionowej [lx].

- **kontrast sylwetki pieszego:**

$$\mathbf{C} = \frac{\boldsymbol{L_O - L_T}}{\boldsymbol{L_T}}$$

Analiza rozkładu kontrastu

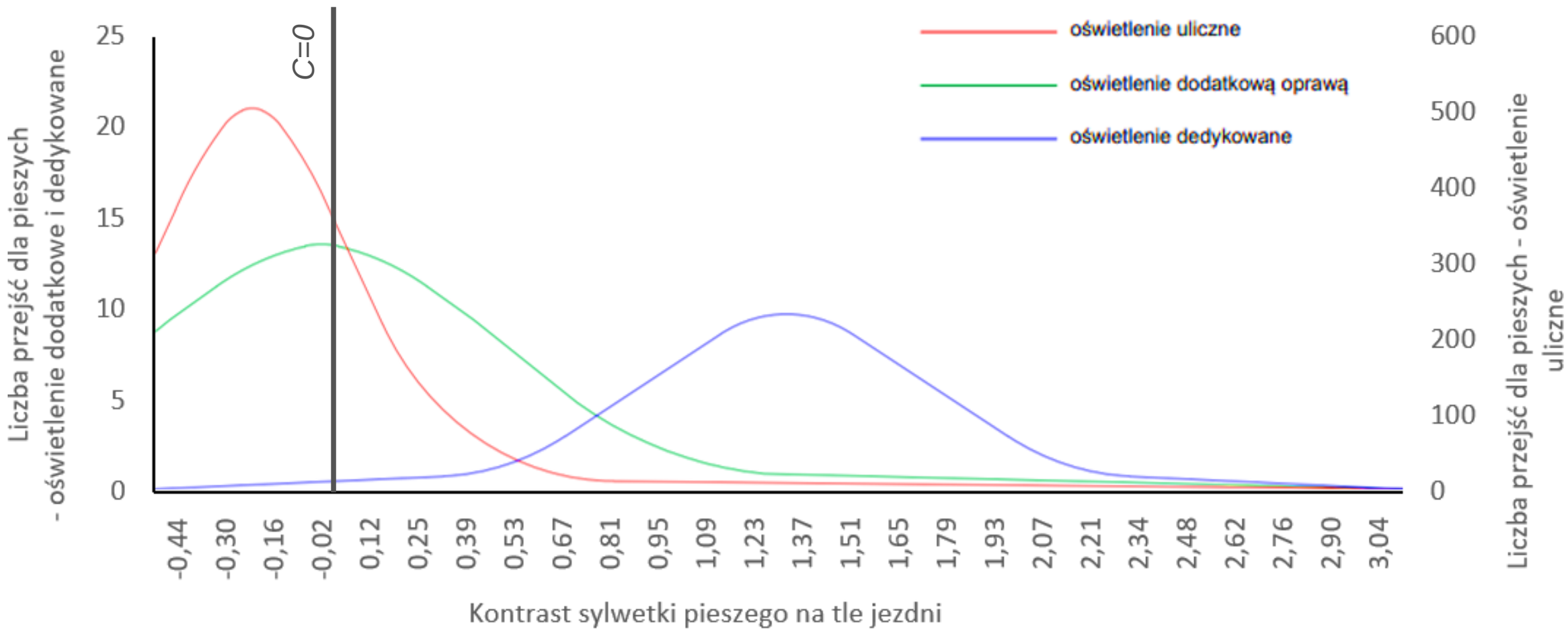

Rozkład częstości występowania kontrastu sylwetki pieszego

w poszczególnych przedziałach w zależności od rodzaju zastosowanego oświetlenia

Metoda oceny skuteczności dedykowanych rozwiązań oświetleniowych

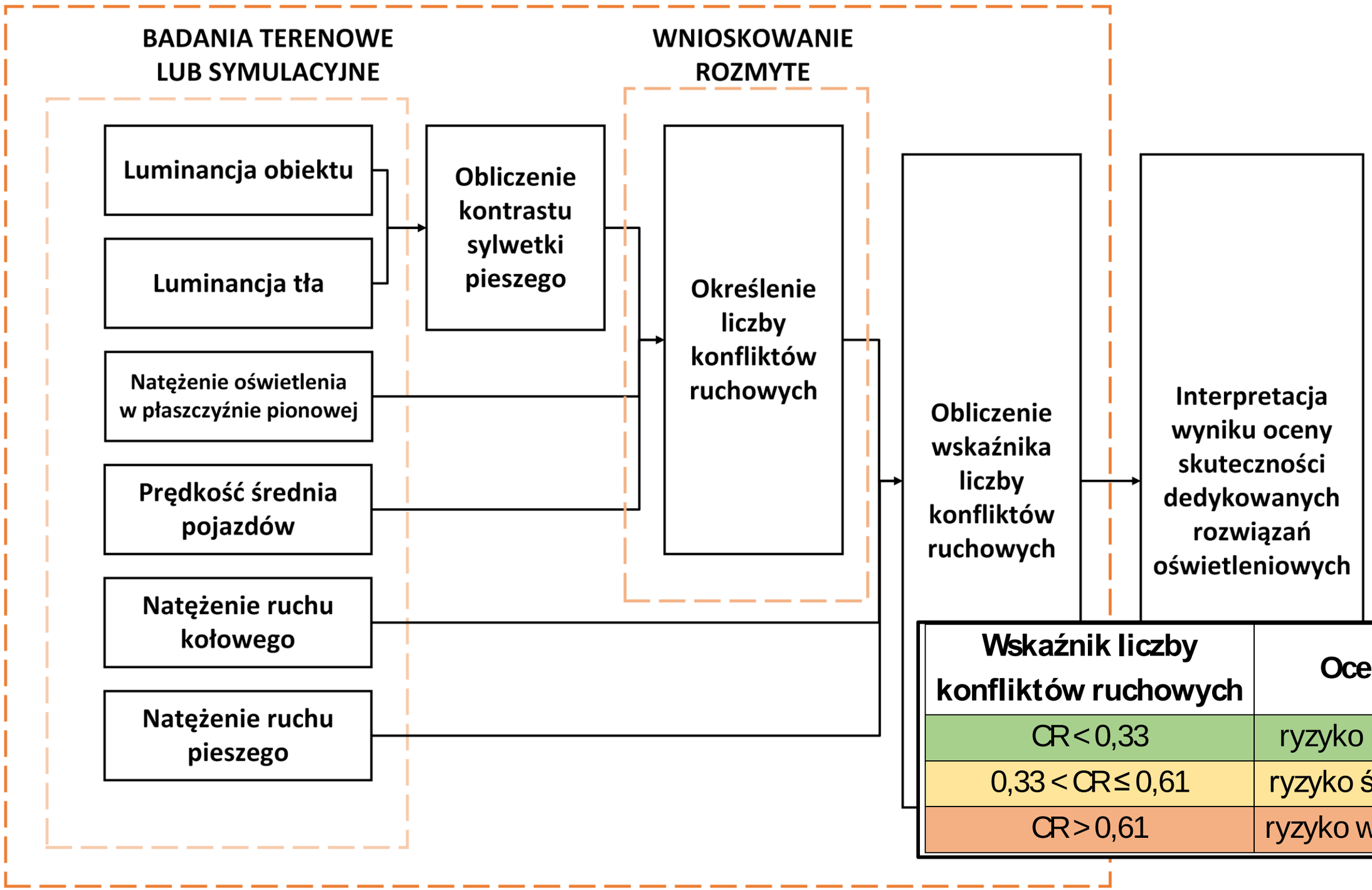

Wskaźnik liczby konfliktów ruchowych	Ocena
CR < 0,33	ryzyko niskie
0,33 < CR ≤ 0,61	ryzyko średnie
CR > 0,61	ryzyko wysokie

Struktura modelu wnioskowania rozmytego

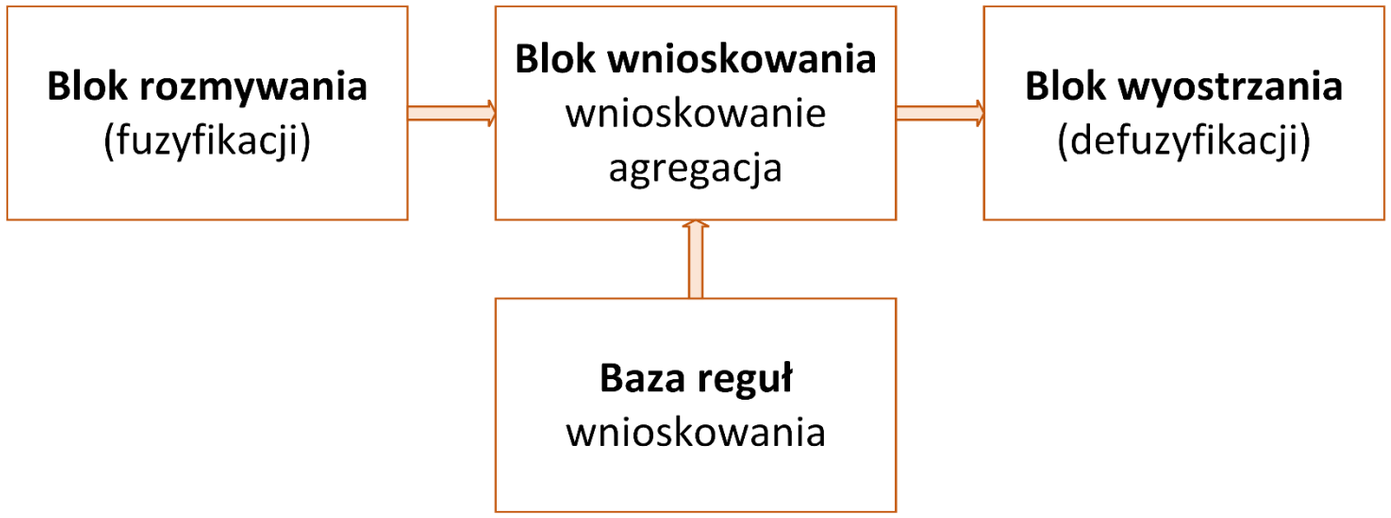

Działanie modelu Mamdaniego:

1. Fuzyfikacja (rozmywanie) danych wejściowych
2. Określenie reguł wnioskowania rozmytego
3. Implikacja logiczna
4. Agregacja następników reguł
5. Defuzyfikacja

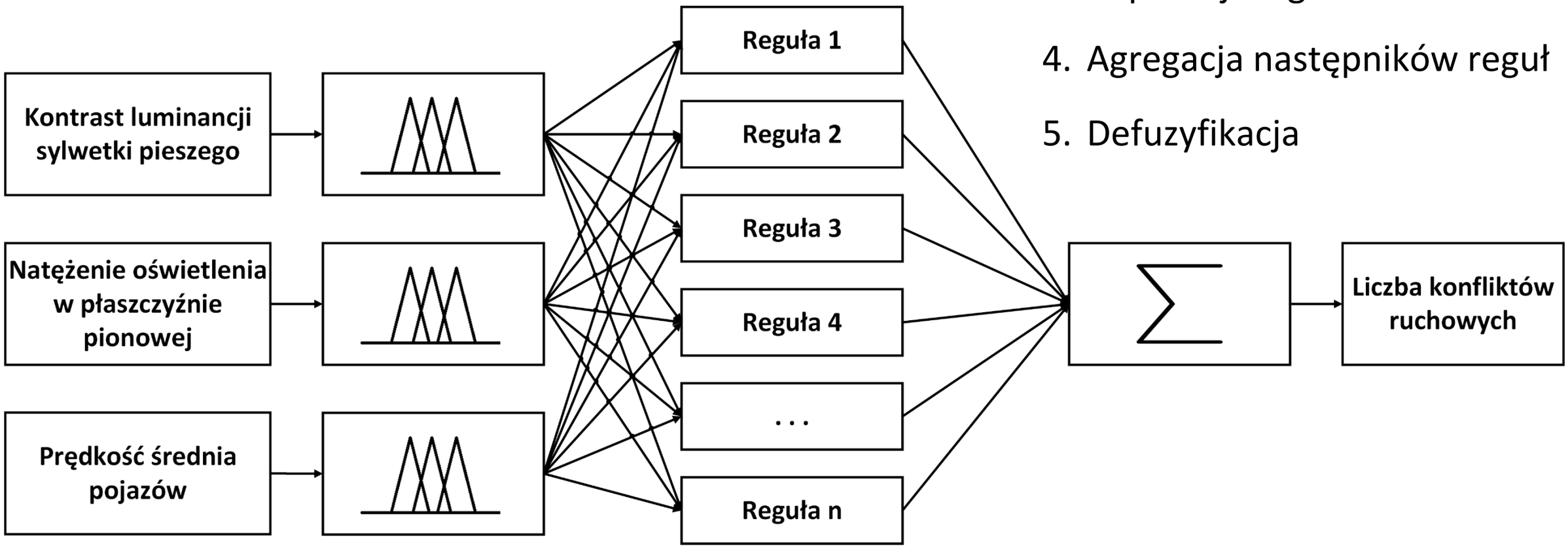

Zdefiniowanie danych wejściowych

- Dla każdej zmiennej zastosowano **funkcję Gaussa** oraz **funkcję jednostronnie otwartą** typu sigmoidalnego dla przedziałów skrajnych
- Parametry funkcji przynależności oraz przedziały zmienności dobrane zostały na podstawie **wyników badań terenowych** oraz **wyników audytu bezpieczeństwa ruchu drogowego** realizowanego przez Zarząd Dróg Miejskich w Warszawie

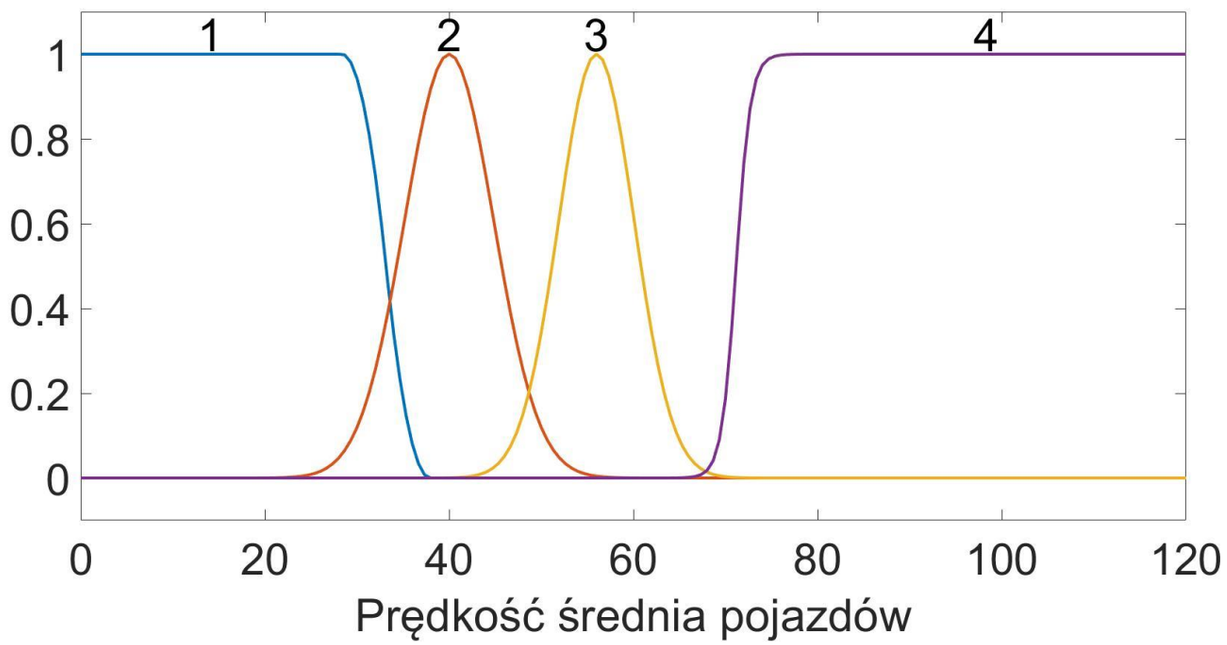

Oznaczenie na rys.	Opis funkcji	Przedział zmienności	c [%]	δ [%]
1	bezpieczna	$0 < v_{śr} < 35$	27	1,65
2	umiarkowanie bezpieczna	$30 < v_{śr} < 55$	40	4,85
3	niebezpieczna	$50 < v_{śr} < 75$	56	4,1
4	krytyczna	$v_{śr} > 70$	74	2,41

Zdefiniowanie danych wejściowych

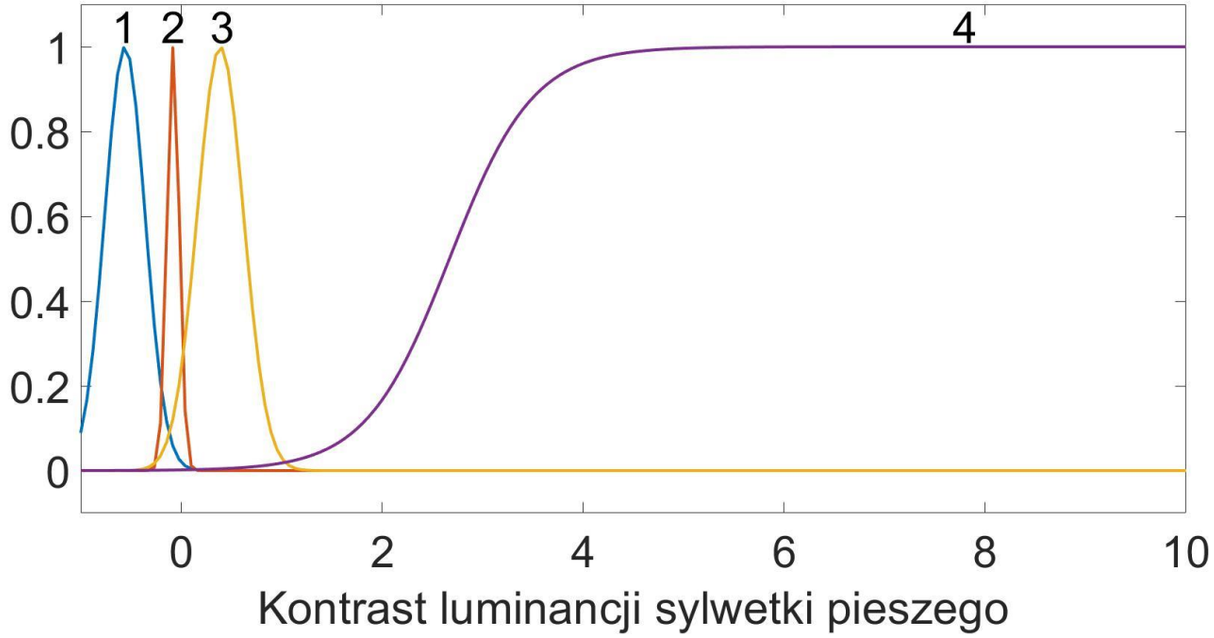

Oznaczenie na rys.	Opis funkcji	Przedział zmienności	c [%]	δ [%]
1	akceptowalny	-1 < C < -0,05	-0,56	0,2
2	nieakceptowalny	-0,1 < C < 0,1	-0,08	0,06
3	dobry	0,05 < C < 1,5	0,39	0,23
4	bardzo dobry	C > 1	2,67	2,4

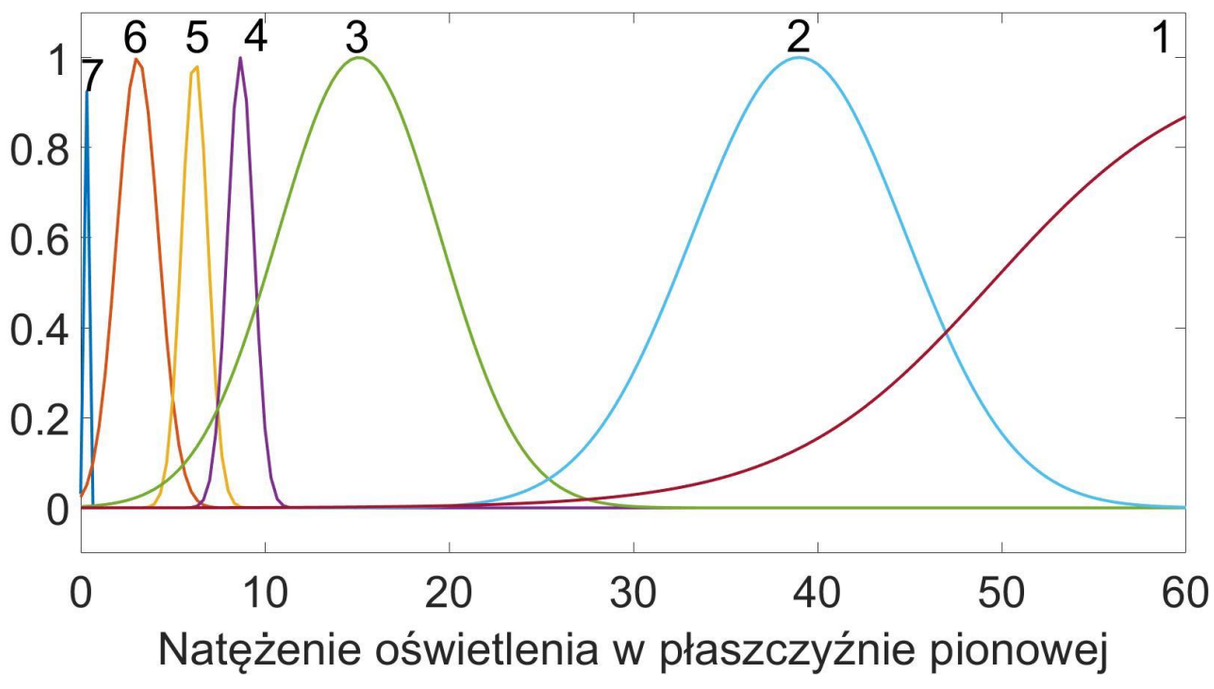

Oznaczenie na rys.	Opis funkcji	Przedział zmienności	c [%]	δ [%]
7	nieakceptowalne	$E_v < 0,5$	0,30	0,11
6	minimalne	$0,5 \le E_v < 5$	3,09	1,13
5	dopuszczalne	$5 \le E_v < 7,5$	6,20	0,71
4	niskie	$7,5 \le E_v < 10$	8,68	0,71
3	dostateczne	$10 \le E_v < 30$	15,11	4,41
2	dobre	$30 \le E_v < 50$	39,32	5,82
1	bardzo dobre	$E_v \ge 50$	69,51	17,01

Zdefiniowanie reguł oceny

$$IF\ (E_v\ jest\ A_1)\ AND/OR\ (C\ jest\ B_1)\ AND/OR\ (v_{śr}\ jest\ C_1)\ THEN\ (LC\ jest\ D_1)$$

gdzie:

E_v, C, $v_{śr}$ – są danymi wejściowymi,

A_1, B_1, C_1, D_1 – są zbiorami rozmytymi,

LC – jest zmienną wyjściową modelu lingwistycznego.

If (**kontrast is 1**) and (**predkosc_pojazdow is 3**) and (**natezenie_oswietlenia is EV4**) then (**liczba_konfliktów is 4**);

If (**kontrast is 2**) and (**predkosc_pojazdow is 4**) and (**natezenie_oswietlenia is EV5**) then (**liczba_konfliktów is 5**);

If (**kontrast is 2**) and (**predkosc_pojazdow is 1**) and (**natezenie_oswietlenia is EV6**) then (**liczba_konfliktów is 5**);

If (**kontrast is 3**) and (**predkosc_pojazdow is 2**) and (**natezenie_oswietlenia is brak**) then (**liczba_konfliktów is 5**);

If (**kontrast is 3**) and (**predkosc_pojazdow is 4**) and (**natezenie_oswietlenia is EV1**) then (**liczba_konfliktów is 2**);

If (**kontrast is 4**) and (**predkosc_pojazdow is 3**) and (**natezenie_oswietlenia is EV2**) then (**liczba_konfliktów is 2**);

If (**kontrast is 4**) and (**predkosc_pojazdow is 1**) and (**natezenie_oswietlenia is EV3**) then (**liczba_konfliktów is 2**);

Zdefiniowanie danej wyjściowej

- Dla zmiennej wyjściowej zastosowano **funkcję Gaussa** oraz **funkcję jednostronnie otwartą** typu sigmoidalnego dla przedziałów skrajnych
- Parametry funkcji przynależności oraz przedziały zmienności dobrane zostały na podstawie **wyników badań terenowych** oraz **wyników audytu bezpieczeństwa ruchu drogowego** realizowanego przez Zarząd Dróg Miejskich w Warszawie

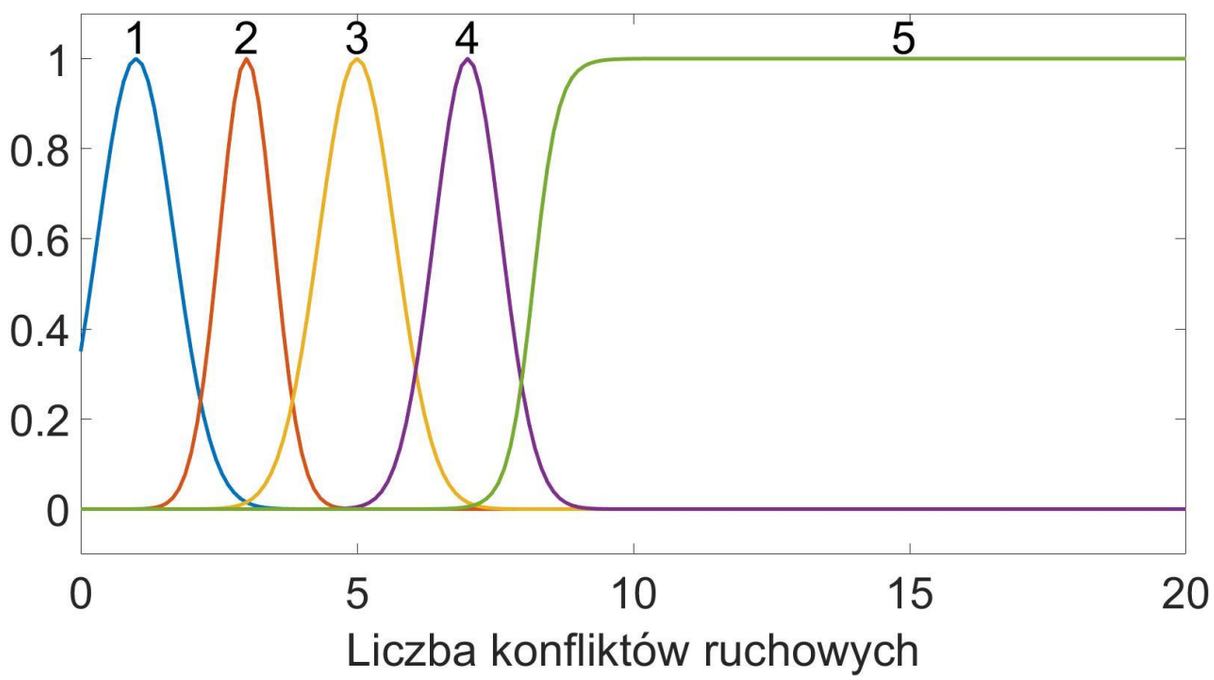

Oznaczenie na rys.	Opis funkcji	Przedział zmienności	c [%]	δ [%]
1	bardzo mało	0 < LC < 2	1	0,67
2	mało	2 < LC < 4	3	0,49
3	średnio	4 < LC < 6	5	0,69
4	dużo	6 < LC > 8	7	0,61
5	bardzo dużo	LC > 8	9	0,69

Podsumowanie i wnioski

- opracowanie **zależności pomiędzy warunkami oświetleniowymi, a podstawowymi miarami bezpieczeństwa ruchu drogowego**
- opracowanie i analiza **zmian kontrastu luminancji** w zależności od zastosowanego rozwiązania oświetleniowego
- opracowanie, w oparciu o wiedzę ekspercką oraz badania własne, **modelu wnioskowania rozmytego do określenia liczby konfliktów ruchowych** na podstawie danych szczegółowych o oświetleniu przejść dla pieszych
- **opracowanie** i zweryfikowanie **autorskiej metody oceny skuteczności dedykowanych rozwiązań oświetleniowych stosowanych na przejściach dla pieszych**

Podsumowanie i wnioski

Zarówno dla wyniki badań terenowych oraz badań symulacyjnych wykazały silną zależność między kontrastem a liczbą konfliktów ruchowych. Przeprowadzone badania jednoznacznie wskazały na mniejszą liczbę konfliktów na przejściach dla pieszych oświetlonych za pomocą opraw dedykowanych.

Głównymi zaletami zaproponowanej metody są:

- **jednoznaczny** i **prosty** w interpretacji **wynik** oceny
- **uwzględnienie** zależności między **warunkami oświetleniowymi a brd**
- możliwość wykorzystania metody, w celu ustalenia wartości kontrastu dla **projektowanego rozwiązania oświetleniowego**
- możliwość **dostosowania metody** do zmian w wymaganiach formalno – prawnych
- możliwość **rozbudowy metody** o dodatkowe miary oceny
- możliwość wykorzystania metody w **kompleksowych badaniach brd**

Kierunki dalszych badań

- Przeprowadzenie **badań terenowych na dużej próbie statystycznej**
- Obserwacja **zmian prędkości średniej pojazdów**
- Przeprowadzenie **badań okulograficznych**
- **Rozszerzenie badań** na inne rodzaje przejść dla pieszych
- Uwzględnienie **różnych warunków oświetleniowych**
- Uwzględnienie **innych czynników związanych z oceną bezpieczeństwa ruchu** drogowego

Metoda oceny skuteczności dedykowanych rozwiązań oświetleniowych stosowanych na przejściach dla pieszych

dr inż. Anna Wytrykowska, BZRD, m. st. Warszawa

dr hab. inż. Piotr Tomczuk, prof. uczelni, WT PW

dr inż. Marcin Chrzanowicz, EE PW

KONGRES

BEZPIECZEŃSTWA RUCHU DROGOWEGO 2023

Kraków, 1-3 marca 2023 r.

www.konferencjespecjalistyczne.pl